

Van den neghen besten (lange versie)

editie N. de Pauw

bron

Van den neghen besten (lange versie). In: Instituut voor Nederlandse Lexicologie (samenstelling en redactie), *Cd-rom Middelnederlands*. Sdu Uitgevers/Standaard Uitgeverij, Den Haag/Antwerpen 1998.

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/_neg002npau02_01/colofon.php

© 2012 dbnl

Hier volghet een goet dicht van den IX besten.

Eerst, van den drie heydenen.

- Omdat ic hebbe in mine memorie
 Rime, favelen ende vraye ystorie,
 De Biblen, auctoren ende croniquen,
 Die van menegherande riken
 5 De tijt besaten, ende de heeren
 Die met ridderliker eeren
 Dat zweert droughen int ghevecht,
 Bidt met my te Gode dat ic berecht
 Na der waerheit, wie si waren
 10 Die met rudderliker scharen
 Der wapenen met eeren plaghen.
 Nu en willic my niet verdraghen
 Te prisene desen ofte dien
 De Bertaensche jeesten hebbic ghesien
 15 Ende Inghelsche derghelike;
 So doe ic oec van Vranckerike,
 Van Roemen, van Grieken, van Surien,
 Ende oec de jeesten van Lombardien;
 Maer, die si prisene dese Wale,
 20 Ne const icker noit eene verhalen
 Als Persevale ende Lanceloot,
 Tristram ende Galioet.
 Oec hebbic Aertuers jeesten ghelesen,

Maer ne vant er gheene van desen;
 25 Dies stekic dese buten prise,
 Ende volghe der jeesten, die de wijse
 Hebben bescreven over ware.
 Ende omdat de Bible es so clare,
 Hebbicker drie in prise gheset,
 30 Die waren in der Heydene wet,
 Ende drie in dat Jootsche leven,
 Die auctoren hebben verheven
 Ende drie naer der comst Ons Heeren,
 Die Kerstine ridders ware met eren
 35 Ende die tGhelove metten zweerde,
 Hilden met wel groter weerde.
 Nu leert, ridders, ane desen,
 Die ridders met eeren willen wesen;
 Scaemt u der namen, ghi bastaerde,
 40 Die ridders heet sonder waerde.

Ector.

Den besten rudder nomic voren,
 Die gheprijsd es in auctoren
 Boven alle deghuene die up deerde
 Eere bevochten metten zweerde;
 45 Want so ghemate, so goedertiere,
 So heuesch van allen manieren,
 So milde ende so ghetrouwe,
 Noch so ghemint van allen vrouwen,
 No so vroet van allen saken

- 50 Beede in wandelinghen ende in spraken,
So gherechtich, so wijs van rade,
No die meer haette overdade,
So coene no so stout ten zweerde,
No die hem oec min verveerde
- 55 Daer hi in wighe was verladen,
No die houder dede ghenaden
Die in wighe voor hem weec,
Sodat hi den leuwe gheleec,
In alder redeliker manieren,
- 60 Ne can ic betren niet vysieren
Dan Ector was, Priamus sone.
Seere wettachtich degone
Also sijn heidenscap ghedrouch:
IX coninghe hi verslouch
- 65 Voor Troyen up sijns vaders erve,
Omdat hi wilde dat niet bederve
Sijns vaders lant ende sine stat,
Daer al Grieken voren sat.
Darijs sprac, diene kende,
- 70 Dat alle weelde was allende,
Ende alle ghenouchte dat was pine
Sonder alleene bi Ectoren te sine.
Dat was Omeriusse wel anschine,
Den wisen clerc, die van hem screef
- 75 Dat sijns ghelike noit ne bleef
In de weerelt na sine doot,
No voor hem oec sijns ghenoot,

- Want al der redeliker tucht
 Ende al der hovescheden vrucht
 80 Dat was in Ector, den wijsen.
 Die eenen rudder wille prisén,
 Die moet Ectors doghet soucken.
 Sine materie, willijs rouken,
 In Omerius, die scrivet dan
 85 Dat sijn vader, de coninc Prian,
 De doghet mercte van den sone,
 Dies de weerelt onghewone
 Hadde gheweest voor sinen tijt,
 Ende hadder in so groot delijt
 90 Dat hi seide : Wel lieve kint,
 Du en hebs van mi niet een twint
 Dese grote vulmaecthede,
 Du ne leeres oec dine sede
 Van gheenen meester dan van Gode
 95 Ende van der natueren ghebode.
 Du best van allen duechden so groot
 Dattu bat schijns des hemels ghenoot
 Dan eerdsche mensche, also du leves;
 Want du alle vulmaectheit heves;
 100 In can ghepeinsen de waerheit
 Danen di comt de vulmaectheit.

Dit selve spreect oec Aristotiles
 Van Ectoren, ende ghewaghet des,

- Dat bouc, brief, no lettre mede
 105 Niet ne vulbrochten de vulmaecthede.
 Noch sprect Aristotils (*sic*) meere
 Van Ectoren, den jonghen heere,
 Dat scade was ende jammer groot
 Dat hi so jonc quam ter doot;
 110 Want, haddi gheleeft sinen tijt,
 Hi ware heere der weerelt wijt.
 Met wapenen dedy sinen ende
 Voer Troyen, der stat ghehende,
 XII^c jaer ende XXX te voren
 115 Eer Jhesus Christus was gheboren;
 Maer, al starf hi daer, de heere,
 Sinen name leeft emmermeere;
 Hieromme es wel dat eere groot,
 Want so levet naer den doot.

Alexander.

- 120 Nu hoort wie dat was die ander:
 Dat was de grote Alexander,
 Philips sone van Macedone,
 Die in Grieken drouch de crone.
 Want so vromen metter hant
 125 Wanic dat men noit en vant,
 So milden, hoe gheerne hi gaf,
 Daer vint men grote wonder af.
 Hem quam een arm rudder ane,
 Om ghifte van hem tontfane;

- 130 Hy gaf hem eene rike stat
Die mate sprac : "Wat soude mi dat?
Dese ghifte es mi te diere!
"Neen!" sprac Alexander, de fiere,
"Al dincket u meer dan ghenouch,
135 Hout di altoes int ghevouch."
Dus wan hi de rike stede.
Persen wan hi, ende Meden mede.
Hi wan Ytalen, Grieken ende Affrique
Ende voer er dore moghendelike
140 Up Darisse, diere crone in drouch;
Maer, wien hi vinc ofte slouch,
Met wapenen verwan, ende met miltheden,
Met duechden ende me hovescheden.
Daer hi eens naer Daerisse soude rijden,
145 Soude hi over eene zee lijden,
Die dor tlant ghinc van Persile;
Doe droechde God, ter selver wile,
De zee voor hem ter corter stont,
Ende hi reet up den droeghen gront.
- 150 Dit scrijft Josephus over waer.
Noch gheviel hem meer daernaer;
Doe hi up de Joden was gram
Ende up den berch van Caspien quam,
Vernam hi daer de Joodsche scharen,
155 Die in den wilden berch waren
Om hare dorpelike sonden,

- Gode bat hi, ten selven stonde,
 Dat hi de ondadeghe rote
 In den wilden berch slote
 160 Doe ghinghen die berghen tsamen,
 Daer si noit sindert uut ne quamen.
 Noch negheen coninc dan hi
 Ne besochte tlant van Indi,
 Die tlant wonnen met ghewelt;
 165 Maer Alexander want, ende helt
 Beede met campe ende met prighe
 Up Poriusse, met groten wighe;
 Ende alle de landen ende de staden
 Dedi an hem souken ghenaden,
 170 Ende sochte dwonder datter in lach,
 Dat noit coninc dan hi ne sach.
 Hi was ter manen boem ende ter sonnen,
 Daer wi niet af vinden en connen
 Datter ye coninc quam dan hi.
 175 Hem was, voorseid, lesen wy,
 Sine doot aldaer ter stede,
 Waer hi sterven soude mede.

- Hy was ten eerdschen Paradise:
 Daer gaf men den eere van prise
 180 Eenen steen in der ghebare
 Al oft theenen chynse ware
 In Babilonien, onder de sine,

Was hi vergheven met venine;
 Ende al de boden ghemeenlike
 185 Van al der weerelt conincrike,
 Van allen riken, van allen landen
 Brochten tseins in sine handen.

XXXII jaer was hi out
 Doe hi starf, die heere stout,
 190 Ende XII jaer drouch hi croene.
 III^c jaer, nes gheene hoene,
 Ende XIX, starf hi, te voren
 Eer Jhesus Christus was gheboren.
 De leerare Aristotiles
 195 Seghet, ende ghewaghet des,
 Dat nemmermeer ne comt heere
 Te so sonderlingher eere,
 Hi ne si wijs ende van letren vroet,
 Ende hem ne leere een meester goet.

Julius.

200 Den derden heiden ic upheffe.
 Also als ic in de waerheit beseffe,
 So moet Julius Cesar wesen;
 Want wi vinden wel in desen
 Dat hi vrome was ten zweerde,
 205 Vroet van sterren, wijs an deerde.
 Hi was die vant der manen ghetal,
 Ende den bisexte vant hi al.

Hi conste utermaten wel strijden.
 Roeme coes in dien tiden
 210 Drie princhen; de twee souden vechten
 Ende de darde de stat berechten.
 Crassusse sonden si ove (*sic*) meere
 Up de Parsiene met groter gheere;
 Pompee die bleef in die stede,
 215 Die te houdene in goeden vrede.

Julius trac over Rijn in Gallen,
 Dat hi de lande al met allen
 Beroerde, over berch neven den Rine,
 Dat stout volc plach te sine.
 220 Al neder toter Souter zee,
 Daer men hem dickent dede wee,
 Met storme ende met starcken wighe;
 De zeghe moesti daer ghecrighen
 Curtelike stichti daer eene veste;
 225 Daer liet hi een deel der beste
 De achter hem tlant bewaren,
 Doer meneghe stat quam hi ghevaren;
 Daer maecti eene veste ghenendelike
 Ten palen van den Romschen rike,
 230 Als of hi sprake: "Elc man goeme,
 Dus verre gaet de macht van Rome."

Van danen voer hi, ende reet
 Int lant dat men Vlaendren heet,

- Dat hiet den ouver van Rusen doe.
 235 Ter Scelde quam hi ghevaren toe;
 Daer stichti eene veste met ghewelde,
 Daer de Leye valt in de Scelde,
 Daer hi Gayusse, sinen neve, liet;
 Daeromme hi de stat Gaye hiet,
 240 Dats nu Ghendt in desen daghen.
 Doe voer hi voort in Gallen jaghen
 Ende vacht zeghe met groter pine.
 Te Thorout maecti, ende de sine,
 Eenen torre int Vlaemsche hout.
 245 Doe voer hi voort met ghewout
 Te Cassele, ende vacht zeghe altoes;
 Maer vele volcx dat hi verloes,
 Ja, een van sinen lieven maghen,
 Die Crassus hiet, dat moesti claghen;
 250 Hi grouffene up den berch met eeren.
 Van desen Crassus, moghen wi leeren,
 So hevet Cassele de name gheheel,
 Want hi maect er een casteel.
 Doe voer hi voort den Bonen by,
 255 Dat hiet de havene van Rutely.
 Hy sach, al ridende neffens de zee
 De berghen blicken, ghelijc den snee:
 Doe vraechdi wat lande dat ware?
 Men seide hem al openbare
 260 Dat het was Bertaengenlant.

Daerwaert voer hi althant
 Ende wart daer tweewarf verwonnen,
 Sodat hi cume es ontronnen.
 Doe vant hi in sinen raet
 265 Dat hi den torre, die noch staet
 Buten Boenen, maken dede
 Daer hi in verwinterde mede.
 Doe voer hi weder derdewarf,
 Sodat hi Bertaengen verwarf,
 270 Ende vinc den coninc Cassibiliaen
 Ende dwanckene an Rome saen.

In desen horloghe, in desen werre
 Worden de Romeine erre
 Dat hi merrede boven V jaren,
 275 Want het costume was, te waren,
 Ende ontseiden hem de keere.
 Hieromme wart gram de heere
 Ende trac weder te Rome waert.
 Pompee die liet onbewaert
 280 De stad, ende vlo ter selver uren
 In Grieken onder de Senatueren,
 Ende Julius volghde hem naer;
 Pompee verwan hi daer,
 Die meer volcx hadde vele dan hi.
 285 In Egipten so vlouwen si,
 Daer Pompee wart verraden
 Ende onthoeft sonder ghenaden,

Ende Juliusse was thoeft ghesent.
 Ende doe wan Julius al ontrent,
 290 Beede Spaengen ende Affrike.
 In Egipten quam hi moghendelike,
 Daer hi Alexanders beelde vant,
 Doe seidi: "Dit was een wigant,
 Die meer dede binnen twaelf jaren
 295 Dan wi en doen in al onse jaren.

Julius keerde weder ter vaert
 Den rechten wech te Rome waert,
 Ende sat daer keyser, ende heere,
 Deerste keyser, seyt de leere,
 300 Die daer hade (*sic*) ghesijn.
 Vier hondert jaer hadt ghesijn
 Datter gheen keyser en was,
 Ende XIII jare, sijt seker das,
 Van Juliusse quam des Keyzers name,
 305 Want Cesar, dit wordekin bequame,
 Es in latine, weet men wale,
 Ende heet Keyser in dietsche tale.
 Vermort was hi, dat was scade,
 Te Rome, daer hi stont te rade;
 310 Met XIII wonden was hi dorsteken.
 Als hi de mordenaers sach commen ghestreken
 Decti sijn oeghen, omdatti woude
 De doot ghedoghen als de boude.
 Menich wonder, schoene ende groot,

315 Ghesciede daer voor sine doot.
 Ende haer mort wart openbare,
 Dat haer negheen verleeftde tjare.
 XLII jaer waest te voren.
 Eer Jhesus Christus was gheboren.

Volghen de Joden, eerst Josue.

320 Naer dat de heydene waren so vrome,
 Eist wel recht dat ic se nome
 Van den Joden, wie si waren
 Die niet willegher ghebaren
 Ende met wetteliker trouwen
 325 Gods vianden dorsten doorhouwen.
 Den eersten prisc Josue,
 Die ghinc over de Roede See
 Met Moysesse in die wostine
 XL jaer, ende doechde pine.
 330 Dat dedi al omme Gode,
 Want hi stont na sine ghebode.
 Den coninc van Amalach hi verwan,
 Ende den coninc Basan
 Ende den coninc van Amoreen;
 335 Door sine bede, alst wel scheen
 Vielen die mueren te Jerico.

De flum Jordaen door sinen wille vlo
 Ende lieten liden ter selver stont

- Met siner cracht up den droeghen gront.
 340 Dese brochte Gods baroene
 Int lant van Promissione
 Dat was tvolc van Israel,
 Ende deelet wetelic (*sic*) ende wel
 Met liven ende met goeder maten;
 345 Ende theidin volc verwaten,
 Cayins gheslachte slouch hi doot,
 Ende wan hem af de steden groot.
 Veertiene coninghe ende zevene
 Roefde Josue van den levene,
 350 Die allegader heidin waren,
 Ende destrueerde hare scaren.
 Doe sijn starfdach was leden,
 Was hi beweent, na oude zeden;
 Al starf hi, die heere groot,
 355 Sijn name leeft naer sine doot.
 Hy starf, naer Troien overware
 Bina hondert ende XLIII jaer,
 Dat was dusentich jaer te voren
 Eer Jhesus Christus was gheboren.

David.

- 360 Den andren rudder willic prisén,
 Die weerdich was in alre wijse
 Ende onder tghesinde goet gheselle,
 In stride vreeselic ende felle
 Dat was de coninc David.
 Noit en was in sinen tijt

- 365 Wilder, mater no sachter,
 Noch die meer haette lachter.
 Al waest dat hi in sonden vel,
 Hi waest altoes te beterne snel,
 Ende hi viel in die hande Ons Heeren
- 370 Negheene onschulde en wildi keeren
 Van sinen sonden jeghen Gode,
 Maer hi sprac tOns Heeren ghebode:
 "Ic waest, Heere, die mesdede;
 Up mi ende up mine lede
- 375 Wreket, eere, dinen evelen moet
 Alsoet U selven dincket goet."
- Doe hi jonghelinc was, ende herde,
 Ende hi sine beesten verwaerde
 Jeghen die leewen ende jeghen beeren,
- 380 Ende hi se beede slouch in de weren.
 Oec slouch hi in eenen campe doot
 Goliase, den ruese groot,
 Die VI ellen ende een palme was lanc.
 Meneghen wijch, groot ende stranc,
- 385 Verwan hi, die noit was verwonnen.
 Sinen lichame, als wi ghemercken connen,
 Was gherekent jeghen dusement man.
 God, om onse welvaert dan,
 Gheloefde hem dat soude comen
- 390 Van hem, die men Christ soude nomen,
 Helich starf hi, ende met eeren,

Sowel dat someghe willen leeren
 Dat hi verrees van dode te live
 Met Jhesum Christum, daer ic af scrive.
 395 Hi starf, naer Troyen overware
 Byna wel driehondert jare,
 Dats VIII^c ende XXX jaer te voren
 Eer Jhesus Christus was gheboren.

Judas Machabeus.

Den derden rudder willic prisē
 400 Die weerdich was in alre wijsen,
 Dat was Machabeus Judas.
 Wel weet men dat hi vrome was
 In sine jaren, in sine tijden;
 Altoes als hi was in striden,
 405 Riep hi emmer hulpe an Gode,
 Ende God troestene in sine node
 Menichwarven, dats waerheit bloot.
 Eens lach hem an met vreesen groot
 Van Anthiochen Epiphane,
 410 De lach hem met orloghen ane
 Ende sende in Jherusalem
 Nichanorre, ende met hem
 Volcx so utermaten vele
 Dat het ghinc al uten spele
 415 Omme Judase selve tontlivene
 Ende die Godswet verdrivene
 Ende den tempel te destrueerne,

- Ende die Godswet te ontdeerne,
 Of te stervene in den strijt
 420 Ofte te verwinnene daer ter tijt.
 In den ghelove Gods, Ons Heeren,
 So wilde hem Judas altoes keeren.
 In sine ghebede altoes hi lach,
 Ende in sinen drome snachs hi sach
 425 Hoe Jeremias, de prophete,
 Tote hem quam bi Gods beheete,
 Ende gaf hem een guldin zweert
 Ende hietene vechten onverveert;
 Dies was hi blide, dats gheene saghe.
 430 Ende smorghens metten eersten daghe
 bleef Nichanor in den wighe doot,
 Ende Judas wan dorlorghe (*sic*) groot,
 Ende zuverde den tempel Ons Heeren
 Ende verwidene Gode theeren,
 435 Ende visierde daer eenen outaer.
 Noit en hadde dese rudder vaer;
 Met cleenre menichte hi verwan
 Up meneghen prince ende meneghen man
 Meneghen onverweldeghe strijt,
 440 Daer of te telne ware meneghen tijt,
 Hoe meneghe borch, hoe meneghe stat
 Hi destrueerde ende besat
 In sinen tijden, in sinen daghen:
 Seide ment u, het souden u saghen
 445 Ende wonder dincken, bi mier wet.

Hy was, naer de Joodsche wet,
 Dupperste bisscop van den tempel;
 Dat plach men doe in den exempel
 Pause te nomene, in dien daghen,
 450 Die alsulke ordene draghen.
 Nu hoer hoe hi dede sinen hende,
 Die hi dede a (*sic*) sonder schende.
 Hi sach de viande commen ghevaren.
 Starc met tween groten scaren,
 455 Ende sijn volc was seere verpijnt
 Ende ghemindert ende seere verdwijnt.
 Si spraken, die bi hem waren bleven:
 "Heere, laet ons de vlucht gheven;
 Het es beter dan wi vochten,
 Want wi niet recouvreren en mochten."
 460 "Neen", sprac Judas. "laet dat varen;
 Wi sullen Onsen Heere, te waren,
 Stoutelike dienen te deser hueren;
 Wy sullent ons laten besueren
 Ende den vianden niet wiken,
 465 Maer stoutelike up hem strijken.
 Beter es een eerlic sterven
 Dan te levene in sulker bederven,
 Want God die hevet al voorsien;
 Also so moet ons gheschien."
 470 Doen gaven sijt Gode van Hemelrike
 Ende trocken toe ghenendelike,

Ende hebben de staereste scare bestaen
 Ende verwonnen ende tonderghedaen.
 Doe quam de starcste scare van achtre
 475 Ende sloughene doot, sonder lachtre.
 Dat was C. ende LIIII jaer te voren
 Eer Jhesus Christus was gheboren.

Hiernaer volcht van den Kerstinen: Artuer.

Van den drie Joden laten wy staen
 Ende sullen teener ander redenen gaen
 480 Wie die Kerstine waren
 Die in redelike scaren
 Dat zweert droughen met eeren
 Ende eeren waren boven eereen (*sic*).
 Wettighe Kerstine ende stout,
 485 Die stonden naer der zielen behout.
 De eerste was Artuer van Bertaengen,
 Die alle die liede benorden Spaengen,
 Al tWalsche, Duutsche, al tVriessche marke
 Noereweghe, Zwaven ende Denemarke,
 490 Van der berghe toter zee.
 Ja, grote ruesen, dats noch mee,
 Haddi ghedwonghen, seit de geeste,
 Dat hem weken alle de meeste;
 De Yersche dwanc hi, ende de Scotte
 495 Met hem lietti niemene spotten, ,
 Hi ne keeret metter hant.

- Rycoene, den ruese, den wigant,
 Die van groter hoverden
 Hadde ghemaect van conincs baerde
 500 Eenen roc naer hem ghenende,
 Ende an den coninc Artuer sende
 Dat hi hem sonde sinen baert mede,
 Hi soudene door sine weerdichede
 Boven allen baerden setten;
 505 Dien slouch hi doot, sonder letten,
 In eenen wijde als de deggen.
 Alsoe bi hem waren gheslegghen
 Ruesen, die hem beiden dorsten,
 Die slouch hi doot, sonder vorsten.
- 510 De Nedersassen quam up hem strijden,
 Die Vriesen heeten nu by tiden,
 Ende wilden hem Bertaengen afwinnen;
 So machtich waren si int lant binnen
 Dat si sinen oem ende sinen vader
 515 Grote perse daden algader.
 Die bestont hi met stouten moede
 Ende scoffierde se als de die vroede,
 Sodat eene van haren scaren
 Up eenen berch was ghevaren,
 520 Die beede stijf was ende hoech,
 Als volc van noede voer hem boech.
 Nu hadde Artuer, als wi horen,
 Marien, der Moeder Gods, vercoren,

Ende had se binnen sinen schilde
 525 Doen scriven, de heere milde,
 Ende riep se an, tsiere noot.
 Sijn ghelove was vast ende groot
 Si worpen meneghen steen
 Up sijn volc al in een;
 530 Artuer warp den schilt upt hoeft
 Ende riep, alse die gheloeft,
 Met luder stemmen: "Ave Marie!"
 Ende hem volchde sine partie.
 V^c slougher Artuer doot
 535 Theenen upganghe met eeren groot
 Ende hevet Vriesen ende Sassen ontdaen
 Sodat si alle de vlucht bestaen
 Ende rumden Bertaengen, tlant
 Dat men nu heet Inghelant,
 540 Ende worden tslants verdreven;
 Doe keerden si, ende behilden dleven.

In sinen tiden, als ic goeme,
 Was int keyserike te Rome
 Keyser Leeuwe te diere hueren,
 515 Die bi den rade der senatueren
 Sinen bode an Artuer sende
 Ende ontboet hem met ghenende
 Dat hi den Roemschen rike versette
 Alle die scade ende de lette,
 550 Ende hi den Bertaenschen tribuut

Tachterstel betaelt, ende streker huut
 Ende dat hi wedergheve de lande
 Die hi ghetrect heeft in sine hande,
 Of men salne ten naeste jare
 555 Versoucken met orloghe zware.
 Artuer sette hem met ghewelt
 In Bourgoingen dach ende velt.

Doe voer hi voort in Amoriken,
 Dat nu Bertaengen het sekerlike,
 560 Ende slouch daer eenen ruese doot,
 Lijf jeghen lijf die zeere was groot,
 Die eene joncvrouwe hadde vercracht
 Ende ghedoot met siner macht

Voort es hi te Parijs ghevaren
 565 Soutelike (*sic*) met siner scaren,
 Ende vant daer eenen Romain echt
 Die daer ontfinc tRoemsche recht.
 Daer vacht hi jeghen, ter selver wile,
 Eenen camp in eene yle,
 570 Ende slouchen doot ende verwan;
 Felloen hiet dieselve man.

In Bourgoengnen voer hi voort,
 Daer ghesciet grote moort.
 De Romeinen worden hem onderdaen,
 575 Ende Lucius, die hadde ontfanen

Van den keyser Leeuwe een groot heere,
 Dat verslouchi in de weere;
 Ende meneghe coninghe ende graven,
 Die Artuer balsemde met groter haven
 580 Ende daernaer te hove sende
 Ende screef den Romeinen teender schende:
 "Sulc tribuut, van sulken doene,
 Hebbic betaelt an huwe baroene."
 Doe quam hem mare dat Mordreit,
 585 Sier suster zone, hem Bertaengen ontseit,
 Ende dat hi hadde te siner hant
 De Vriessche Sassen int lant.
 Doe keerdi ende slouchene doot
 Ende scoffierde dat eere groot.
 590 Selve ontfinc hi een dootwonde;
 Doe, gaf hi up, ter selver stonde
 Eenen sinen neve, yet Constantijn
 Dat lant ende de croene sijn.
 Int jaer Ons Heeren, min no mee,
 595 V^c XL ende twee.
 Voor hem vant men kerstin negheen,
 Die sijns ghelike in duechden scheen.

Karel.

Den anderen prisc Karel den Grooten;
 Jeghen hem willic niement ghenoten
 600 In vromicheden, in helegghen levene
 In mildeliken ghiften te ghevene,

In hoeghen rade ende in ghetrouwen.
 Oec consti metten zweerde houwen,
 Stoutelike, alsoet wel scheen.
 605 De boucke antierdi al in een,
 So wanner als hi ledech was;
 In kercken sanc hi ende las
 Dies souden hem nu de heeren scamen,
 Dats si den dienste Gods aennamen.
 610 Ende tweewarf verwan hi de Sassen
 Die up hem waren ghewassen;
 De Danoise dwanc hi, ende de Vriesen;
 Den Hunen dedy tlijf verliesen;
 Hare macht nam hi met ghewelt,
 615 Die so grote was ghestelt;
 Hi dwanc Grieken en Almaengen,
 Ende driewarf verwan hi Spaengen.
 Hi sochte sinte Jacops kercke
 Ende stelder in priesters ende clercke;
 620 Ten Heleghen Lande, tOns Heeren grave
 Voer hi, ende want den Heidenen ave.
 Te Jherusalem dede hem God vele eeren,
 Hoe hi in den tempel Ons Heeren
 Sine besnidenesse voor een present
 625 By den inghel heeft ghesent.
 Rome wart hem onderdaen
 Ende heeftene over heere ontfaen.

- Te Ronchevale, by sijnder bede,
 Daer God den dach verlanghen dede.
- 630 TAKen starf hi, de grote heere,
 Helechlike met groter eeren,
 In sijn LXXXII jaer,
 Int jaer Ons Heeren, overwaer,
 Als men screef VIII^c ende vijftiene.
- 635 TAKen pleecht men sine casse te ziene.
 Betren, noch oec sijns ghenoot,
 Ne vant men noit naer sine doot.

Godefroet.

- Nu willic u den derden nomen,
 Den hoesschen ende den vromen,
- 640 Den helegghen Kerstin ende ghetrouwen.
 Hi ne hadde noit scult van vrouwen,
 Suver was hi in al sijn doen,
 Ende van daden harde coen;
 Want hi vercoende de vervaerde,
- 645 Die heleghe, wise Godevaerde,
 Doutste van sente Yden sonen,
 Ustaes sone, sgraven van Boenen,
 Die men heet Godefroet van Beljoen,
 Die in wighe was een lyoen
- 650 Ende in wandelinghe als een lam,
 Daer noit arem man toe ne quam,
 Hi ne schiet van hem blide ende vro.
 Ende doe ten tijden waest also
 Dat dadt lant van over meere

- 655 Al stont in der heidene weere;
 Niet een dumael van den lande
 En stont in der heidene (*l. Kerstine (?)*) hande.
 Te Rome stont oec so aefs
 Dat de keyser Heynric ende de paefs,
- 660 Die men hiet Gregorius Hildebrant,
 Zwaerelike waren anders viant,
 Ende daernaer de paeus dander mede
 Vaste hilden de pijnliche;de;
 So dede de paeus Alexandre,
- 665 Die na desen was die andre,
 Die quam te Cleermont in Averne
 Ende gaf, over zee te vaerne,
 Crucen en aflaet van allen sonden,
 So wie dat de vaert bestonden
- 670 Alsoe om dlant van den Heleghen Grave
 Den heydenen weder te winnene ave.
 Doe nam dat cruuse menich man;
 Het scheen dat God sinen ban
 In de weerelt hadde ghegheven
- 675 Ende dat elc haten soude sijn leven
 Ende hemselven werpen onder voet
 Om tlant, daer God in sijn bloet
 Sturte om onse zalichede;
 Ende tvolc wart er al in roere mede,
- 680 Rudders, cnapen, wijf ende man.
 Van hemlieden wart Godeveert dan,

Hertoghe van Lottrike ende van Beljoen,
 Ghemaect hoeftman ende baroen,
 Ende hi vercochte erve ende lant
 685 Dat noch Ludeke es ghenant;
 Ende van Beljoen heeft hi den schat
 Verdaen in meneghen zwaren pat.
 De stoute rudder ende vrye
 Trac metten sinen door Hongherien,
 690 Door Bulgurie ende Grieken mede,
 Door Constantinoble, de rike stede,
 Waest den coninc lief of leet.
 Over sente Joris arm hy leet,
 I (*sic*) Capadocien in sente Amants lant,
 695 Daer voer hi dore als een wigant
 Ende wan Anthiocen, de rike stede;
 Persen wan hi, ende Meden mede,
 Daer hi ghedoechde menich last
 Eer hijt ghewan, het was so vast:
 700 Daer slouchi theenen slaghe ontwe
 Eenen ruese in Bellonc, no min no mee.

Van danen voer hi, ende tvolc met hem
 Om te winnene Jherusalem,
 Ende heeft Jherusalem belegghen,
 705 Met meneghen stouten degghen,
 Dat hi vechtender hant wan
 Dat men ten carteelen in ran.
 Alst al in liep om winnen
 So ne wildijs niet beghinnen,